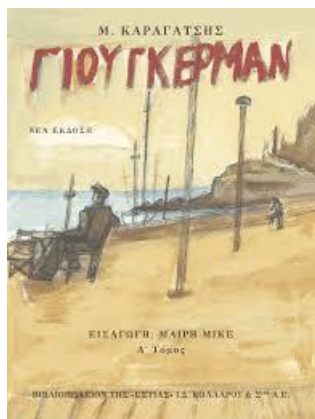




ΠΡΟΧΕΙΡΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

«Τα φύλα στη Λογοτεχνία»

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΓΙΟΥΓΚΕΡΜΑΝ, Μ. Καραγάτσης
(απόσπασμα)



Σύντομο εισαγωγικό σημείωμα

Ο κεντρικός ήρωας του μυθιστορήματος, Βασίλης Κάρλοβιτς Γιούγκερμαν (Βάσια), μετά από μια έκλυτη ζωή, γνωρίζει και ερωτεύεται τη Βούλα Παπαδέλη. Η ηρωίδα αυτή με το μικροσκοπικό κορμί και τα ωραία μεγάλα μάτια ύστερα από κάποιο κοριτσιίστικο ολίσθημα υποχρεώθηκε από τους γονείς της να αρραβωνιαστεί το φίλο της Γιώργο Μάζη, που σπούδαζε ψυχίατρος στην Αυστρία. Έλειπε οχτώ χρόνια από την Ελλάδα και δεν της είχε γράψει ούτε ένα γράμμα ως τη στιγμή που επιστρέφει και ζητάει να παντρευτεί τη μνηστή του. Η Βούλα δεν τον αγαπάει πια, αλλά οι γονείς της, χρεωκοπημένοι και φτωχοί βλέπουν το γάμο αυτό με τον πλούσιο γαμπρό σαν σανίδα σωτηρίας. Πιέζουν τη Βούλα να δεχτεί. Έχει δώσει η ίδια προθεσμία λίγους μήνες για να απαντήσει. Στο διάστημα αυτό συναντά τον Γιούγκερμαν. Στο απόσπασμα που ακολουθεί παρακολουθούμε τη μαρτυρική ζωή της Βούλας στο οικογενειακό της περιβάλλον.

- Είχε όμως, μέσα σ' αυτό το μαρτύριο, και τις ελάχιστες ώρες της χαράς της. Ελάχιστες, βέβαια· μα τόσο εντατικές, που γέμιζαν απόλυτα τη ζωή της και την έκαναν να παραβλέπει τ' άλλα της βάσανα. Ή, καλύτερα, δεν νοιαζόταν για όλ' αυτά· περνούσαν πάνω της σαν κονταριές σε άτρωτο κορμί. Συγκεντρώθηκε στον εαυτό της κι υπόφερε τα πάντα με θαυμαστό στωικισμό, περιμένοντας τη στιγμή - τρεις φορές τη βδομάδα - που θα 'σμιγε με το Βάσια, στο καφεενεδάκι του Τουρκολίμανου. Τότε, όλα σβήναν. Δινόταν στην ερωτική της ευτυχία με χαρούμενη καρδιά κι ανάλαφρο πνεύμα. Χανόταν στο μαγνητικό ρευστό του αγαπημένου άντρα, που την τύλιγε με βαλσαμικά κύματα. Η γαλήνη της ήταν απόλυτη· τόσο απόλυτη, που γέμιζε όλες τις ώρες της, κι αυτές ακόμα τις μαύρες ώρες του πνιχτικού σπιτιού.

Δεν του είπε ποτέ τίποτα γι' αυτά. Όχι από υπολογισμό ή υστεροβουλία· δε σκέφτηκε πως θα 'πρεπε να κρατήσει κρυφή οποιαδήποτε πτυχή της ζωής της. Μα πρώτα πρώτα, ποτέ η κουβέντα τους δεν ήρθε στην περασμένη ερωτική ζωή τους κι ύστερα, όλ' αυτά τα 'βρισκε μικρά κι ανάξια μπροστά στη μεγάλη περιπέτεια της καρδιάς της. Όταν ερχόταν η στιγμή, θα του μιλούσε· δεν μπορούσε να κάνει κι αλλιώς. Γιατί, όπως είπαμε, στο βάθος είχε αποφασίσει να πάρει το γιατρό. Μα δεν το 'λεγε στους δικούς της να ησυχάσουν, και να πάψουν κι αυτηνής τα μαρτύρια. Προτιμούσε να κυλούσε το εξάμηνο μέσα στη θλίψη και τις καταπιέσεις, παρά να γινόνταν αμέσως οι επίσημοι αρραβώνες, που θα της στερούσαν τη μεγάλη ευτυχία της: την επαφή με το Βάσια.

Όσο οι μέρες κυλούσαν κι έβλεπε να κοντεύει ο χρόνος του μισητού γάμου - κι η στιγμή του οδυνηρού χωρισμού - σφιγγόταν η καρδιά της. Μια μονάχα ελπίδα είχε: πως ο Βάσιος θα καταλάβαινε την αναπότρεπτη ανάγκη αυτού του γάμου και δεν θα την έβγαζε απ' την καρδιά του [...]

Μια άλλη δυσάρεστη πλευρά ήσαν οι καθημερινές σχεδόν επισκέψεις του Γιώργου. Η Βούλα έλπιζε πως μετά τη συμφωνία της εξάμηνης προθεσμίας - και την καθαρά αντιπαθητική στάση της - ο γιατρός θα είχε την εξυπνάδα ν' αραίωνε τις εμφανίσεις του. Αυτός όμως, κινημένος από πληγωμένο εγωισμό, το 'βαλε πείσμα να την ξανακαταχτήσει. Έξω απ' την πραγματικότητα, όπως πάντα, νόμιζε πως οι συχνές επισκέψεις του στο Παπαδελέικο και το παρουσίασμα της στραπατσαρισμένης αξιοπρέπειάς του, θα είχαν καταθλιπτικό αποτέλεσμα στην απόφαση της αρραβωνιαστικιάς του. Η Βούλα σήκωνε τους ώμους κάθε φορά που τον έβλεπε ν' ανεβαίνει τη σκάλα ωραίος, κομψός, σπουδαίος κι ανόητος, με ύφος προσβλημένου τιμητή [...]

Η απογοήτευση κι ο θυμός του ξέσπασαν στην Παπαδέλαινα, με πικρά παράπονα κι ιερεμιάδες* ατέλειωτες. Κι εκείνη για να ξεσπάσει, χύθηκε με καινούρια κρίση μανίας πάνω σ' «αυτή την ασυνείδητη» και την ξερόψησε με σιγανή και σίγουρη φωτιά.

Το μεγάλο πανηγύρι έγιν' ένα Σάββατο. Το βραδάκι, στις εφτά, η Βούλα είχε το συνηθισμένο ραντεβού της με το Βάσια. Όταν, κατά τις έξι και μισή, κατέφθασε ο κύριος οιονεί* αρραβωνιαστικός. Δε γινόταν για πρώτη φορά αυτό. Τότε η Βούλα έκλεινε το μισό παραθυρόφυλλο της κάμαράς της, σε τρόπο που να το ιδεί ο Βάσιος απ' το Περίπτερο. Κι αυτό είχε την εξής συμβατική σημασία: «Σήμερα δεν μπορώ να έρθω. Αύριο την ίδια ώρα».

Οπωσδήποτε, η Βούλα περίμενε την επίσκεψη του γιατρού για την Κυριακή. Από το πρωί βρισκόταν σε πυρετική προσμονή του βραδινού περίπατου. Τόσο πολύ πεθυμούσε να ιδεί το φίλο της εκείνο το βράδυ, που τίποτα δεν μπορούσε να τη συγκρατήσει. Στο σαλόνι, όπου πήγε με το Γιώργο, ήρθε κι η Νίτσα*. Ευτυχώς γιατί δε θα μπορούσε να κρατήσει μια συνομιλία, με την αγωνία που τη συνέχε. Είπε μόνο δυο-τρεις λέξεις· διαρκώς στριφογύριζε στην καρέκλα της, φανερά νευριασμένη κι ανυπόμονη. Όταν το ρολόι χτύπησε εφτά, χωρίς να δικαιολογηθεί, βγήκε απ' την κάμαρα, σα να πήγαινε για δυο λεπτά κάπου. Και ξαναγύρισε στις εννιά.

Χτυπώντας την πόρτα του σπιτιού της, ήξερε τι την περίμενε· μα ήταν έτοιμη να δεχθεί τα πάντα με απόλυτη ψυχραιμία. Μήπως δυο ολόκληρες ώρες δε γνώρισε την πιο τέλεια ευτυχισμένη γαλήνη κοντά στον αγαπημένο άντρα; Τι αξία είχαν όλα τ' άλλα;

Φαίνεται πως η φασαρία που ακολούθησε το ξεπόρτισμά της ήταν γενναία. Ο Γιώργος γίνηκε κατακίτρινος κι έφυγε απειλώντας γη και ουρανό. Η Παπαδέλαινα μάταια προσπάθησε να τον γαληνέψει γεμίζοντάς τον εξηγήσεις και διαβεβαιώσεις. Σαν έμεινε μόνη έπεσε σε νευρική κρίση, που είχε αντίκτυπο στις δυο μικρές της κόρες. Πάνω στη συναυλία των γοερών κλαμάτων κατέφθασε ο Χρίστος στο τσακίρ-κέφι· τα είχε κοπανήσει στο Πασαλιμάνι, με την παρέα του. Όταν πληροφορήθηκε τα καθήκαστα άρχισε να βλαστημάει Χριστούς και Παναγίες, απειλώντας πως θα κόψει τα ποδάρια της παλιοβρώμας της αδερφής του και του «τοιούτου» αγαπητικού της. Από αντανάκλαση ο Κωστάκης ούρλιαζε, χωρίς να ξέρει γιατί. Η υπηρέτρια κλείστηκε στην κουζίνα, με τρομαγμένα σταυροκοπήματα· κι οι γειτόνοι βγήκαν στα παράθυρα.

Απάνω στην ώρα έφτασε η Βούλα. Μόλις την αντίκρισε, ο Χρίστος εξαγριώθηκε. Τη στρίμωξε σε μια γωνιά, και με μούτρο αναμμένο άρχισε να τη βρίζει καπηλικά. Από το στόμα του βγήκε ένας περαιώτικος οχετός βρωμερός, ασφυχτικός και τόσο αναπάντεχος, που η Βούλα σάστισε. Μα γρήγορα ξανάβρε την ψυχραιμία της, τη θωρακισμένη με τη γενικότερη αδιαφορία για ό,τι δεν αφορούσε την αγάπη της. Σήκωσε τους ώμους και ψιθύρισε ήρεμα, δίχως κακία, ίσως με κάποια θλίψη:

- Είσαι πιωμένος, Χρίστο, και δε σε συνερίζομαι...

Ο αδερφός φούντωσε από τη λύσσα του.

- Α! Ωστε έχεις μούτρα και με βρίζεις, παλιοβρώμα! Είμαι μεθυσμένος και δεν ξέρω τι μου γίνεται! Δε φτάνει που κατάντησες έτσι, μα βγάζεις και γλώσσα στον αδερφό σου! Θα σου δείξω εγώ!

Είχε τέτοια συναίσθηση πως ήταν άτρωτη από κάθε κακό, έξω από την αγάπη της, που ξανασήκωσε τους ώμους.

- Τι θα μου δείξεις; μουρμούρισε σαν να μιλούσε στον εαυτό της.

Μα ο Χρίστος το πήρε αλλιώς. Χάνοντας ολότελα τον έλεγχο του εαυτού του, της τράβηξε δυο γερά χαστούκια.

- Να, σκύλα ξαναμμένη! Να σε μάθω να μου βγάζεις γλώσσα!

Αυτό δεν το περίμενε. Το τράνταγμα ήταν τόσο δυνατό, που έμεινε σαστισμένη, ζαλισμένη, με μια βοή στ' αυτιά. Γρήγορα όμως συνήρθε. Ορθώθηκε, όσο της επέτρεπε το μικρό κορμί της μα ο θυμός της ήταν τέτοιος, που φάνηκε πελώρια. Το πρόσωπό της γίνηκε φλουρί· τα καστανά μάτια της πετούσαν μαύρες φωτιές.

- Άκου να σου πω, είτε με φωνή δυνατή και ξεκάθαρη. Αν νομίζεις πως θα πουλήσω την τύχη και το κορμί μου, μικρέ παλιάνθρωπε, για να γίνουν τα κέφια σου, είσαι γελασμένος. Σ' το λέω εσένα, και να το ακούσουν όλοι! Πόρνη δεν είμαι, ούτε θα γίνω ποτέ, και μάλιστα για σας, πεινασμένοι λύκοι! Αν πάρω το Γιώργο -που δε θα τον πάρω ποτέ- να το ξέρετε: το καθήκον μου, σαν τίμια σύζυγος, με προστάζει ένα πράμα: να υπερασπιστώ την

περιουσία του άντρα μου από τα νύχια σας! Όχι! Δε θα τον αφήσω να σας δώσει ούτε μια πεντάρα! Ποτέ! Ποτέ! Ποτέ!

Προχώρησε κατά πάνω του απειλητική, με σαγόνια και γροθιές σφιγμένες.

- Όσο για σένα, μικρέ εκβιαστή, που τόλμησες να σηκώσεις άδικο χέρι πάνω στη μεγάλη αδερφή σου, σε σιχαίνομαι! Είσαι πολύ χαμηλός ανθρωπάκος! Φύγε από μπροστά μου!

Το πρόσωπο, η φωνή, τα λόγια της ήσαν τόσο τρομαχτικά, που ο νεαρός μεθυσμένος τα 'χασε. Χωρίς να μιλήσει, με κεφάλι κατεβασμένο οπισθοχώρησε, πήρε το καπέλο του, ροβόλησε τη σκάλα και βγήκε στο δρόμο χτυπώντας την πόρτα με μανία. Κατάλαβε πως νικήθηκε χωρίς να μπορεί να εξηγήσει το γιατί, αφού είχε το δίκιο με το μέρος του...

ιερεμιάδες: θρηνολογίες, περιγραφή καταστάσεων με πένθιμα χρώματα.
οιονεί: σαν.

Νίτσα: η αδερφή της Βούλας.

Ερωτήσεις

1. Να σκιαγραφήσετε την **προσωπικότητα της Βούλας** στηριζόμενοι στο απόσπασμα.

Μονάδες 25

2. Ποιες **κοινωνικές προκαταλήψεις** για τη **θέση** και το **ρόλο της γυναίκας** επικρατούσαν **στις αρχές του 20ου αιώνα**, οι οποίες φέρνουν την ηρωίδα σε σύγκρουση με το οικογενειακό της περιβάλλον; Πιστεύετε ότι αν αυτό συνέβαινε **σήμερα**, θα υπήρχε διαφορετική αντιμετώπιση της Βούλας και της οικογένειάς της; Ποιες συνθήκες έχουν αλλάξει από τότε;

Μονάδες 25

3. **α)** Να εντοπίσετε στο κείμενο **τέσσερα σχήματα λόγου**.

- β)** Ποιος είναι ο **τύπος του αφηγητή** σε αυτή την ιστορία και γιατί;

Μονάδες 25

4. Να επιλέξετε ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα και να γράψετε ένα κείμενο με φυσικότητα και ζωντάνια, προσπαθώντας να μπειτε στην ψυχολογία των ηρώων:

Η οπτική γωνία του Χρίστου

- α)** Ο Χρίστος, ο αδερφός της ηρωίδας, **αφηγείται** αργότερα το ίδιο βράδυ **σε κάποιο φίλο του** τα γεγονότα που προηγήθηκαν στο σπίτι του ανάμεσα στον ίδιο και την αδερφή του.

(Το κείμενό σας μπορεί να είναι μονόλογος ή διάλογος – ό,τι προτιμάτε).

Η οπτική γωνία της Βούλας

- β)** Η Βούλα το ίδιο βράδυ κλεισμένη στο δωμάτιό της **γράφει ένα γράμμα** στον αγαπημένο της Βάσια. Τι θα του έγραφε;

Μονάδες 25

ΚΑΛΗ ΕΜΠΝΕΥΣΗ!!!

